

Ababanyi, Abagenzi n'Imiryango

*Ingene
Mwofasha
Kumenya
abakenyezi
Bashobora
Kugira
Ingorane*

Hari umuntu mwibaza ko yoba afise ingoran z'agahahazo, mutazi ingene mwomufasha? Uru rwandiko rwerekana ibimenyetso vy'imburi n'ingene mwomufasha.

Ababanyi, Abagenzi n'Imiryango ni isekeza ryo kwigisha ibimenyetso vyerekana umukenyezi ahahazwa kugira ngo abantu bari hafi y'uwe canke umugabo w'intati bashobore kumufasha.

Abantu bose bafise uruhara rwo kugerageza kubuza agacinyizo gakorerwa abakenyezi. Mushobora kwegera amashirahamwe abegereye afasha abakenyeyi bacinyijwe n'abagabo b'intati.

Iri Sekeza ni igikorwa c'isangihagati ya leta ya Ontario, ubuyobozi bukuru bw'imibereho y'abakenyezi n'umugwi w'abahinga wa Voisin-es, ami-es et familles baciye muri Centre for Research and Education on Violence Against Women and Children.

Ibimenyetso vy'imburi

Mushobora kwikeka ko umubanyi, umugenzi canke incuti, yoba acinyizwa, ariko mutazi ingene mwomufasha canke mwobiganira. Mushobora kuba mutinyi kwunyura iyo ngorane canke mutazi ingene mwovyifatamwo. Mumenye ibimenyetso vy'imburi canke ibituma vyunyura amatati murashobora kumufasha.

Mubonye ibimenyetso vy'imburi bikurikira, haba hageze kuvyiyamiriza:

Umugabo aramucinyiza
Umugabo yihariza ijambo niwe avuga gusa kandi avuga cane
Umugabo amwamiza kw'ijisho umwanya wose, no kukazi
Umugabo agerageza kuvuga ko ariwe yababaye kandi ameze nk'uwurwaye akabonge
Umugabo agerageza kumushira kure yanyu
Umugabo amufata nk, uko yoba ari igikoresho ciwe
Umugabo arabesha kugirango yiyerekane ko ari intungane
Umugabo yifata nkurengeye abandi bose mu rugo

Umugore asaba imbabazi canke agasigura inyifato yiwe canke naho agatata akongera agashavura
Umugore asa n'uwutinyi guserura icyumviro ciwe imbere y'umugabo
Umugore asa n'uwurwaragurika agasiba n'akazi
Umugore agerageza guhisha ibikomere
Umugore arondera ivyitwazo vyo kutitaba umubonano ku munota wanyuma canke ngo ahure n'abandi canke akabirengagiza muhuye mw'ibarabara
Umugore asa nk'uwubabaye, yishwe n'irungu n'intuntu canke afise ubwoba
Umugore anywa ibiyayuramutwe canke inzoga kugira yiyibagize amagorwa yiwe

Ibimenyetso bikomeye vy'imburi

Ingorane yoba ihambaye kurusha mu bihe bikurikira:

Umugabo afise uburyo bumworohera gushikira umugore wiwe n'abana
Umugabo ashobora kuronka ibigwanisho bimworoheye
Umugabo yaramaze guhahaza uwo mukenyezi canke abandi
Umugabo yamaze kumutera ubwoba bwo kumukomeretsa canke kumwica baramutse bavanye. Akavuga ati: "Utari uwanje ntawundi azogutwara."
Umugabo atera ubwoba bwo gukomeretsa abana biwe, canke ibitungwa vyiwe canke konona ubutunzi biwe
Umugabo yagize itera bwoba ko azokwiyahura
Umugabo yara mukubitse canke yagerageje kumuniga
Umugabo ariko aca mu bihe bigoye vy'ubuzima (kubura akazi, kwahukana, yarengewe n'ingorane)
Umugabo yicura umugore ko arenga ibigo

Umugore ahejeje gutandukana n'umugabo we canke biri mu migambi
Umugore afise ubwoba bw'umutekano wiwe n'abana biwe canke ntashobora kubona ingorane zimugeramiye
Umugore agwanira kugumana n'abana canke afise abana b'abazanano
Umugore akundana n'uwundi mugabo

N'aho agahahazo gakunda gushika mu mibano y'abadahuje ibitsina, karashobora no gushika mu mibano y'abasangiye ibitsina. (Ivyiyumviro biri muri uru rwandiko vyerekeye bose.)

Ingene mwomufasha

Ng'uku ukuntu mwofasha umuntu iyo ibimenyetso vy'imburi vyigaragaje:

Umugabo amwagiriza kuba yarononye ubuzima bwiwe

Umugabo ntarondera gufashwa

Umugabo amwamizako ijisho araba ivyo akora vyose, akamwumviriza kwi iterefoni, agasomaamakete yiwe no kumukurikira aho aroye

Umugabo arafise ingorane yo kugumana akazi

Umugabo arafata ibiyayura umutwe canke yama yaborewe iminsi yose

Umugabo atubaha amategeko

Umugore afise inguma zidasiguritse

Umugore nta telefoni afise

Umugore afise izindi ngorane (nko kutavuga icongereza canke igifaransa, canke ntarabona uburenganzira bukwiye bwo kuba muri Canada, canke aba kure y'abandi)

Umugore ntafise abagenzi canke umuryango

- Mubwire ivyo mumaze kubona kandi ko muhagaritswe umutima n'ibibazo bimushikira. Mubwire ko mumutahura kandi atari amakosa yiwe.
- Muhanure ko atohangana n'umugabo wiwe mu gihe yoba afise umugambi wo kuvana nawe. Umutekano wiwe utegerezwa kuba ukwiye.
- Mubaze ko mwoshobora kumurabira abana mu gihe bazoba bariko baramufasha.
- Mugihe mumuhaye ubuhungiro, ntimukundire umugabo wiwe kwinjira.
- Muhanure gutegura agasaho ashiramwo utuntu twiwe twa nkenerwa mukamubikire mugihe yoba abikeneye.
- Menya ko mwebwe canke uwo mugore mushobora guhamagara Femaide, ubuhungiro bubegereye canke mu gihe vyihuta, abajejwe umutekano.

Ibiharuro vyerekana ko abakenyezi badashikana imyaka 25, abakenyezi bamugaye, abakenyezi b'imvukira n'abakenyezi babana bidaciye mu mategeko nibo babangamiwe ku rusha. (Statistique Canada: La violence familiale au Canada: un profil statistique, 2005).

Ingene mworengera amadidane yotuma mutamufasha

Iyo umugore atemera ko ahahazwa:

- Mumubwire ko ashobora kuza kubitura igihe icarico cose.
- Ntimushavuzwe canke ngo mubabazwe n'ingingo yafashe. Birakenewe ko mutahura y'uko yoba afise ubwoba canke atiteguriye gufata ingingo.
- Gerageza kumutahura igituma ashobora kugira ingorane zo gusaba infashanyo kuko atinya ko bimutera isoni.
- Mubwire ko ushobora kumuherekeza igihe yoba akeneye n'izindi mfashanyo ahariho hose.
- Ni yaba afise abana, musigurire mwitonze ko umutekano wiwe nuw'abana biwe n'ukumeregwa neza kwabo bibaraje ishingira. Arashobora kwemera bitagoranye iyo mpanuro yanyu igihe yobona ko abana biwe nabo bageramiwe.

Ngibi ibituma bimwe bimwe vyobatuma mudidana gufasha uwubituye:

Ibibateye amakenga

Ibibazo mwokwisunga

Mwibaza ko ivyo bitabaraba

Zishobora kuba ari ingorane z'agacamatwe. Agahahazo karaba bose

Nti muzi ivyo mwovuga

Kuvuga ikibateye amakenga n'amazinda mufise niyo ntango nziza

Mutinya ko mwunyura ingorane afise

Hamwe mutogira ico mukora vyokwunyura izo ngorane

Ntivyoba biham baye cane ku buryo mwohamagara abajewe umutekano

Abajewe umutekano bigishijwe guseruka n'ugukoresha ubuhinga bwabo

Mutinya ko vyobazanira ingaruka mbi, kuri mwebwe n'umuryango wanyu

Muganirize mu gihe yoba ari wenyene. Menyesha abajewe umutekano iterabwoba mugirirwa

Ukeneye insiguro

Ibivateye amakenga

Ibibazo mwokwisunga

Wibaza ko adashaka kuvana n'umugabo kuko aguma agaruka

Hari n'aho atoba yaronse imfashanyo ikwiye

Utinya ko umugore yogushavurira

Ivyo birashoboka, mugabo azomanya y'uko ingorane ziwe zibaraje ishingira

Wibaza ko bose uko ari babiri arabagenzi bawe utokwiteranya

Umwe muribo arahahajwe, kandi atekewe n'ubwoba

Mwibaza ko niyaba akeneye gufashwa yovyisabira

Hari n'aho umugore afise ubwoba bwinshi canke atewe n'isoni yo gusaba imfashanyo

Mwibaza ko ari ibanga

Ntivyoba bikibaye ibanga umwe muribo adatekaniwe

Femaide kuri **1-877-336-2433** ni inimeru ya telefone y'abavuga igifaransa mushobora guhamagara umwanya uwariwo wose ku buntu ku bakeneye bahahajwe mu ntara ya Ontario. Ku bafise ingorane z'ukutumva neza, bashobora guhamagara kuri **1-866-860-7082**. Ivyo muvugira kuri izo nimeru biguma ari ibanga.

Abakorera kuri icyo nimeru barashobora gufasha umukenyezi yahahajwe canke umugabo yatase. Bazogamirira namwe ibimenyetso vy'imburi z'agahahazo mwabonye, bongere babahe impanuro ku mfashanyo mushobora gutanga.

Kubifuzwa kuronka izindi nsiguro ku mfashanyo zitangwa na Femaide, muraraba kuri site: **www.briserlesilence.ca** Mu gihe vyihuta, murahamagara abajajwe umutekano babegereye.

*Abagore n'abagabo benshi baba mu ntara ya Ontario bumva ubwabo biberekeye kurwanya agahahazo kagirirwa abakenyezi. Intambwe ya mbere y'urwo rugamba, ni ukumenya ibimenyetso bigaragaza ako gahahazo. Fate ibimenyetso vy'imburi nka nkama. Kubifuzwa izindi nsiguro muraraba kuri site: **www.voisinsamisettefamilles.on.ca***

Guma utekanye igihe cose. Ntimwite hagati y'abagwana. Hamagara abajajwe umutekano mu gihe vyihuta. Umuntu uwariwo wese arashobora kurwanya agahahazo kagirirwa abakenyezi.

Ukwezi Kwa Gatatu 2009

Biri kandi muzindi ndimi

Imfashanyo ya Guvernema ya Ontario